

СХВАЛЕНО
Рішенням педагогічної ради
(Протокол № 15
від 29.08.2022 р.)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор
Раїса ДЕГТЯРЕНКО

Освітня програма

Дорогинський ліцей
Ічнянської міської ради
на 2022 – 2023 навчальний рік

ЗМІСТ

- 1. Призначення Дорогинського ліцею та засіб його реалізації.**
- 2. Опис "моделі" випускника освітнього закладу.**
- 3. Цілі та задачі освітнього процесу .**
- 4. Навчальний план та його обґрунтування.**
- 5. Особливості організації освітнього процесу та застосовування в ньому педагогічних технологій.**
- 6. Показники (вимірники) реалізації освітньої програми. Оцінювання учнів.**
- 7. Програмно-методичне забезпечення освітньої програми.**
- 8. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою.**
- 9. Очікувані результати навчання здобувачів освіти.**

РОЗДІЛ І

Призначення Дорогинського ліцею та засіб його реалізації.

Призначення закладу освіти полягає в наданні якісної освіти дітям шкільного та дошкільного віку території обслуговування навчального закладу, забезпеченні їх всебічного розвитку як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня здобувачів освіти задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору, виховання і самореалізації особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Створення безпечного освітнього середовища дружнього до дитини. Забезпечення доступності загальної середньої освіти.

Місія закладу полягає в збереженні кращих традицій національно-патріотичного виховання, наповненні освітнього процесу здоров'язберігаючим життєдіяльнісним змістом, що відповідає швидкоплинним змінам у соціумі; створенні сприятливих умов розвитку для всіх дітей: обдарованих, творчих, тих, хто потребує особливих освітніх послуг, соціальної та інтелектуальної корекції. Кожній дитині створити гідні й необхідні умови розвитку та реалізації свого потенціалу для власного та суспільного блага.

Заклад освіти є соціокультурним, інтелектуальним центром громади, де впроваджуються демократичні партнерські стосунки у взаємовідносинах: учні – педагоги – батьки учнів – представники громадськості.

Місія закладу реалізується у напрямках:

- інтеграція демократичних цінностей в усі сфери освітнього процесу;
- запровадження здоров'язберігаючих, гуманістично спрямованих технологій і методик, які забезпечують формування ключових компетентностей, в освітню діяльність школи;
- створення комфортного культурно-освітнього простору;
- взаємовигідне партнерство в системі «школа-спільнота»;
- забезпечення відкритості освітньої системи школи на засадах державно-громадського управління.

Засобом реалізації призначення закладу освіти є освітня програма.

Освітня програма окреслює:

- підходи до планування й організації закладом єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом.

Визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в рамках навчальних планів;
- очікувані результати навчання здобувачів освіти;
- пропонований зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН;
- форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою.

У відповідності до чинного законодавства заклад освіти здійснює освітній процес відповідно до рівнів загальноосвітніх програм *трьох ступенів освіти*:

I ступінь - початкова загальна освіта, що забезпечує початкову загальну освіту. Призначення якої визначено у Державному стандарті початкової загальної освіти і передбачає: всебічний розвиток та виховання особистості через формування в учнів повноцінних мовленнєвих, читацьких, обчислювальних умінь і навичок, бажання і вміння вчитися. Поряд з функціональною підготовкою за роки початкової освіти діти мають набути достатній особистий досвід культури спілкування і співпраці у різних видах діяльності, самовираження у творчих видах завдань.

Початкова освіта як складова частина загальної середньої освіти спрямована на всебічний розвиток молодших учнів та повноцінне оволодіння ними всіма компонентами навчально-ї діяльності. Тому в доборі змісту враховується його наступність і неперервність, доступність і науковість, потенційні можливості для взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку, реалізації принципів індивідуалізації, гуманізації навчально-виховного процесу.

II ступінь - основна загальна освіта, що забезпечує базову загальну середню освіту.

Передбачає формування компетентнісного потенціалу обов'язкового навчання учнів у 9-ти галузях освіти:

1. Мовно-літературній;
2. математичній;
3. природничій;
4. технологічній;
5. інформатичній;

6. соціальній і здоров'язбережувальній;
7. громадянській та історичній;
8. мистецькій;
9. фізичній культурі.

А також *ключові компетентності*, якими мають оволодіти здобувачі освіти після закінчення кожного з двох циклів – адаптаційного (5-6 класи) і базового предметного навчання (7-9 класи), та наскрізні вміння.

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності;
- культурна компетентність;
- підприємливість і фінансова грамотність.

Наскрізні вміння:

Наскрізні вміння формуються на всіх предметах. Вони є спільними для всіх компетентностей.

Основні наскрізні уміння:

- читати з розумінням;
- висловлювати власну думку усно і письмово;
- критично та системно мислити;
- діяти творчо;
- виявляти ініціативність;
- здатність логічно обґрунтувати позицію;
- конструктивно керувати емоціями;
- оцінювати ризики;
- приймати рішення;
- розв'язувати проблеми.

Основна школа (5-9 класи) дає базову загальну середню освіту, що є фундаментом загальноосвітньої підготовки всіх школярів, формує у них готовність до вибору і реалізації форми подальшого одержання освіти та профілю навчання.

Основним засобом реалізації призначення для Дорогинського ліцею є засвоєння здобувачами освіти обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм, а також:

- уведення в навчальний план предметів, що сприяють загальнокультурному розвитку особистості та формують гуманістичний світогляд;
- надання здобувачам освіти можливості спробувати себе в різних видах діяльності (інтелектуальній, трудовій, художньо-естетичній тощо);
- оригінальна організація навчальної діяльності, інтеграція навчальної та пізнавальної діяльності;

Освітня програма спрямована на:

- формування у здобувачів освіти сучасної наукової картини світу;
- виховання працьовитості, любові до природи;
- розвиток національної самосвідомості;
- формування людини та громадянина, яка прагне до вдосконалення та перетворення суспільства;
- інтеграцію особистості в систему світової та національної культури;
- рішення задач формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві;
- виховання громадянськості, поваги до прав і свобод людини, поваги до культурних традицій та особливостей інших народів в умовах багатонаціональної держави;
- створення основи для усвідомленого відповідального вибору та наступного освоєння професійних освітніх програм;
- формування потреби здобувачів освіти до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення тощо.

РОЗДІЛ II

Опис "моделі" випускника закладу освіти

Результатом реалізації освітньої програми є "модель" випускника Дорогинського ліцею. Педагогічний колектив і батьки учнів визначилися з тим, який випускник має вийти в результаті діяльності закладу та чим випускник даного освітнього закладу буде відрізнятися від випускників інших шкіл.

Випускник - засвоїв рівень повної загальної середньої освіти. Рівень його навченості, забезпечений реалізацією основних і додаткових загальноосвітніх програм. Він має міцні знання і вміло користується ними. Знання та вміння отримані здобувачем освіти тісно взаємопов'язані з його ціннісними орієнтирами.

Набуті життєві компетентності випускник вміло використовує для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Він вміє критично мислити, логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення.

Наш випускник – це передусім людина творча, з великим потенціалом саморозвитку та самореалізації, широким спектром особистості:

- випускник закладу - добре поінформована особистість;
- прагне до самоосвіти та вдосконалення;
- готовий брати активну участь у суспільно-культурному житті громади, держави;
- є свідомим громадянином, готовим відповідати за свої вчинки;
- свідомо ставиться до свого здоров'я та довкілля;
- мислить креативно, використовуючи увесь свій творчий потенціал.

Випускник компетентний у ставленні до життя – реалізує себе через самопізнання, саморозуміння та інтелектуальну культуру.

Випускник початкових класів має знання, уміння та навички, передбачені стандартом початкової освіти. Він упевнений у собі, старанний, працелюбний, самостійний, дисциплінований, вмотивований на досягнення успіху, вміє слухати і чути, критично мислити і має почуття самоконтролю, навички навчальної діяльності, культуру поведінки і мови, основи особистої гігієни і здорового способу життя.

Випускник початкової школи - громадянин України:

- усвідомлює свою належність до народу України;
- знає свої права та виконує обов'язки молодшого школяра;
- зберігає й продовжує традиції та звичаї українського народу;
- знає свій родовід, з пошаною ставиться до близьких і рідних.

Випускник початкової школи - це особистість:

- з первинними навичками, необхідними в повсякденному житті;
- висловлює свою точку зору та виявляє повагу до поглядів інших;
- володіє та дотримується правил і норм толерантної поведінки;
- усвідомлює мотиви поведінки в різних життєвих ситуаціях.

Випускник початкової школи - резерв для подальшого інтелектуального розвитку:

- активно залучається до навчального процесу;
- установлює й аналізує рівень власних знань;
- уміє порівнювати, узагальнювати, аналізувати та робити висновки в навчальній діяльності;

- постійно отримує нові знання й володіє навичками отримання інформації із сучасних додаткових джерел.

Випускник початкової школи здатний до творчої діяльності:

- визначає коло своїх власних інтересів;
- усвідомлює свої здібності та прагне до їх розвитку;
- шукає шляхи самостійного творіння нового й оригінального;
- виконує нестандартні завдання з логічним навантаженням.

Випускник початкової школи - комунікативна особистість:

- володіє мовними засобами спілкування;
- прагне до грамотного усного та писемного мовлення;
- проявляє самовираження та критичне мислення.

Випускник початкової школи - здорова дитина:

- володіє гігієнічними навичками навчальної праці, харчування, дотримується режиму дня;
- добре обізнаний з наслідками шкідливих звичок;
- прагне до фізичного розвитку.

Випускник початкової школи - частина природи:

- володіє знаннями про навколишнє середовище;
- прагне до захисту та збереження природи;
- стає учасником природоохоронних заходів, які відбуваються у школі, рідному населеному пункті.

Випускник базової основної школи:

- володіє певними якостями і вміннями на рівні вимог державних освітніх стандартів успішно засвоює загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану;
- має систему розумових навичок (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, класифікація, визначення головного);
- володіє основами комп'ютерної грамотності;
- знає свої громадянські права і вміє їх реалізувати;
- оцінює свою діяльність з погляду моральності та етичних цінностей;
- дотримується правил культури поведінки і спілкування;
- веде здоровий спосіб життя;
- готовий до форм і методів навчання, використовуваних у старших класах;
- чітко, лаконічно та зрозуміло формулює думку, аргументує, доводить правильність тверджень;
- критично осмислює інформацію, джерела її отримання та використовує її для різних потреб;
- здійснює спілкування іноземною мовою в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою, розуміє на слух зміст автентичних текстів;

- оперує текстовою та числовою інформацією, встановлює відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо);
 - адекватно використовує досвід, обирає й застосовує доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;
 - усвідомлює значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів;
 - усвідомлює важливість інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач;
 - розпізнає проблеми, що виникають у довкіллі, будує та досліджує природні явища і процеси;
 - усвідомлює важливість природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій, ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях;
 - уміє аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних, враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень;
 - моделює власну освітню траєкторію, аналізує, контролює, коригує та оцінює результати своєї навчальної діяльності;
 - генерує нові ідеї, вирішує життєві проблеми, аналізує, прогнозує, ухвалює оптимальні рішення, аргументує та захищає свою позицію;
 - уміє співпрацювати в команді, висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів;
 - проявляє рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження, відповідальність за спільну справу, налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків;
 - поважає права людини, займає активну позицію щодо боротьби із дискримінацією;
 - виявляє культурну самоідентифікацію, повагу до культурного розмаїття у глобальному суспільстві;
 - усвідомлює себе як відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства;
- Випускник старшої школи:
- засвоює на рівні вимог державних освітніх стандартів загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану;
 - засвоює зміст вибраного профілю навчання на рівні, що забезпечує вступ до закладу вищої професійної освіти та подальше успішне навчання;
 - опановує іноземну мову на базовому рівні;
 - опановує основи комп'ютерної грамотності (програмування, навички технічного обслуговування);
 - оволодіває культурою інтелектуальної діяльності;

- знає та поважає культуру та національні традиції України та інших народів світу;
- поважає свою гідність та іншого;
- поважає права та свободи інших людей;
- дотримується правил культури поведінки та спілкування;
- з повагою ставиться до праці та поважає працю інших людей;
- має почуття соціальної відповідальності;
- має чітку громадянську позицію;
- веде та пропагує здоровий спосіб життя;
- володіє різними способами отримання інформації
- проявляє себе емоційно стійким членом суспільства, здатним формувати навколо себе безпечне життєве середовище, успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі.
- виявляє готовність до вибору професії і реалізації шляхів подальшої освіти.

Випускник Дорогинського ліцею - свідомий громадянин і патріот своєї країни, готовий до сміливих і успішних кроків у майбутнє.

РОЗДІЛ III

Цілі та задачі освітнього процесу закладу освіти

Перед закладом освіти поставлені такі цілі освітнього процесу:

- забезпечити засвоєння здобувачами освіти обов'язкового мінімуму змісту початкової, базової загальної середньої освіти та повної загальної середньої освіти на рівні вимог Державного освітнього стандарту;
- гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів;
- створити основу для адаптації учнів до життя в суспільстві, для усвідомленого вибору та наступного засвоєння професійних освітніх програм;
- формувати позитивну мотивацію здобувачів освіти до навчальної діяльності;
- забезпечити партнерські взаємовідносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я учнів;
- створити освітнє середовище, в якому забезпечено атмосферу довіри без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;
- формувати в учнів активну громадянську позицію, патріотизм, повагу до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови;

- плекати в учнів любов до рідного краю, відповідальне ставлення до довкілля.

РОЗДІЛ IV

Навчальний план та його обґрунтування

Відповідно до чинного законодавства організація освітнього процесу у закладі регламентується робочим навчальним планом.

Робочий навчальний план в Дорогинському ліцеї включає інваріантну складову, сформовану на державному рівні.

Гранично допустиме навчальне навантаження учнів встановлено відповідно до вимог Закону України «Про загальну середню освіту» з урахуванням санітарно - гігієнічних норм.

Години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження, що передбачено постановою КМУ від 23.11.2011 № 1392 та наказами МОН України від 01.03.2004 № 162, від 29.11.2005 № 682, від 07.05.2007 № 357.

Програма початкової освіти окреслює підходи до організації єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Початкова освіта здобувається з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»).

Програма визначає загальний обсяг навчального навантаження на тиждень, забезпечує взаємозв'язки окремих предметів, їх інтеграцію та логічну послідовність вивчення, які будуть подані в рамках навчальних планів:

Учні 1-2 класів навчаються за Типовим навчальним планом, розробленим відповідно до Типової освітньої програми для ЗЗСО (авт. О.Я.Савченко), затвердженої наказом МОН України № 243 від 12.08.2022 року «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів ЗЗСО».

Учні 3-4 класів навчаються за Типовим навчальним планом, розробленим відповідно до Типової освітньої програми для ЗЗСО (авт. О.Я.Савченко), затвердженої наказом МОН України № 743 від 12.08.2022 року «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів ЗЗСО».

Учні 5 класу навчаються за навчальним планом ЗЗСО з навчанням українською мовою, (додаток 3) до Типової освітньої програми для 5-9 класів ЗЗСО, затвердженою наказом МОН України від 19.02.2021 року № 235.

Учні 6-9-х класів навчаються за навчальним планом ЗЗСО з навчанням українською мовою, (додаток 1) до Типової освітньої програми ЗЗСО II ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

Учні 10 та 11 класів навчаються за Типовим навчальним планом ЗЗСО(рівень стандарту, таблиця 2, 3), розробленими відповідно до Типової освітньої програми ЗЗСО III ступеня, затвердженої наказом МОН України від 28.11.2019 року №1493 «Про внесення змін до типової програми ЗЗСО III ступеня».

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН Дорогинського ліцею на 2022-2023 н.р.

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень											всього
		Початкова школа				Основна школа					Старша школа		
											Укр.м (проф)	Укр.м (проф)	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1.	Укр. мова	7	7	7	7	5	3,5+1	2,5+0,5	2+1	2+1	2+2	2+2	47
2.	Укр..літ.					2	2	2	2	2	2+1	2+1	14
3.	Зарубіжна літ.					2	2	2	2	2	1	1	12
4.	Англійська мова	2	3	3	3	3,5	3	3	3	3	2	2	30,5
5.	Математика	4	4	5	5	5	4+1				3+1	3+2	33
6.	Алгебра							2+0,5	2+0,5	2+0,5			6
7.	Геометрія							2+0,5	2+0,5	2+0,5			6
8.	Інформатика		1	1	1	1,5	1	1	2	2	1,5	1,5	13,5
9.	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»					2							2
10.	Я досліджую світ	3	3	3	3								12
11.	Вступ до історії України та громадянської освіти					1							1
12.	Історія України						1	1	1,5	1,5+0,5	1,5+1	1,5+1	8
13.	Всесвітня історія						1	1	1	1	1	1	6
14.	Правознавство									1			1
15.	Громадянська освіта										2		2
16.	Географія						2	2	2	1,5	1,5	1	10

17.	Біологія і екологія										2	2	4
18.	Біологія					2	2	2	2				8
19.	Фізика і астрономія									3	4		7
20.	Фізика						2	2	3				7
21.	Хімія						1,5	2	2	1,5	2		9
22.	Захист України									1,5	1,5		3
23.	Труд навчання /технології	1	1	1	1	2	2	1	1	1			11
24.	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	1	1					7
25.	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	1	1					7
26.	Фізична культура	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	33
27.	Основи здоров'я						1	1	1	1			4
28.	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»					1							1
29.	Етика					0,5							0,5
30.	Мистецтво								1	1	1,5	1,5	5
	Разом без фізкультури	19+3	21+3	22+3	22+3	27,5+3	26,5+3	28+3	28,5+3	30+3	27+3	26+3	310,5
	Варіативна складова (предмети)												
31.	Українська мова						1	0,5	1	1	2	2	7,5
32.	Українська література										1	1	2
33.	Алгебра							0,5	0,5	0,5			1,5
34.	Геометрія							0,5	0,5	0,5			1,5
35.	Математика						1				1	2	4
36.	Історія України									0,5	1	1	2,5
37.	Вступ до історії України та громадянської освіти					0,5							0,5
	Разом						2	1,5	2	2,5	5	6	19,5
	Навантаження на учня	19	21	22	21	28	28,5	29,5	30,5	32,5	32	32	
	Курси за вибором												
38.	Курс за вибором з історії «Голодомор 1932-1933 років в Україні. Історія, уроки на майбутнє»												
	Разом										1		1
	Факультативи, індивідуальні заняття												
39.	Інд. Заняття	1	1	1	1								4
40.	Рівний- рівному							1					1
41.	Факультативний курс «Стилістика сучасної української мови»											1	1
	Разом	1	1	1	1			1				1	6
	Всього фінансується	23	25	26	26	31	31,5	33,5	33,5	35,5	36	36	337

Всього: 1 - 4 кл. – 100 год., 5-9 кл. – 165год, 10-11 кл. –72 год.

Режим роботи закладу: п'ятиденний навчальний тиждень, одна зміна.

На вивчення предмета «Захист України» в 10-11 класах здійснюється поділ на групи та предмет вивчається за індивідуальними планами.

У 4 та 8 класах здійснюється поділ на групи на уроках інформатики.

За рахунок варіативної складової викладаються **вибірково - обов'язково предмети**

Предмет	Класи						
	5	6	7	8	9	10	11
Укр. мова		1	0,5	1	1	2	2
Укр. література						1	1
Математика		1				1	2
Алгебра			0,5	0,5	0,5		
Геометрія			0,5	0,5	0,5		
Історія України					0,5	1	1
Вступ до історії України	0,5						

За інклюзивною формою навчання навчається учень 7 класу Головенко Станіслав Сергійович.

**Навчальний план
учня 7 класу Дорогинського ліцею
Головенка Станіслава Сергійовича
за інклюзивною формою навчання
з 2 рівнем підтримки**

на 2022– 2023 навчальний рік

№ п/п	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень	Урахування ООП
1	Українська мова	3	адаптований
2	Українська література	2	адаптований
3	Зарубіжна література	2	адаптований
4	Англійська мова	3	адаптований
5	Алгебра	2,5	адаптований
6.	Геометрія	2,5	адаптований
7	Інформатика	1	адаптований
8	Історія України	1	адаптований
9	Всесвітня історія	1	адаптований
10	Географія	2	адаптований
11	Біологія	2	адаптований
12	Фізика	2	адаптований
13	Хімія	1,5	адаптований
14	Трудове навчання	1	адаптований
615	Музичне мистецтво	1	адаптований
16	Образотворче мистецтво	1	адаптований
17	Фізична культура	3	адаптований
18	Основи здоров'я	1	адаптований
	Всього	32,5	
	Корекційно-розвиткова робота		
	Корекція мовлення	0,5	
	Логоритміка	0,5	
	Лікувальна фізкультура	0,5	
	Ритміка	0,5	
	Всього	2	
	Разом	34,5	

Навчальний план складений на основі Типової освітньої програми ЗЗСО II ступеня з навчанням українською мовою (додаток 1), затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 року № 405 адаптованої для дітей з функціональними труднощами легкого ступеня прояву

Розділ 5

Особливості організації освітнього процесу та застосовування в ньому педагогічних технологій

Мережа класів та контингент учнів

Дорогинського ліцею
Ічнянської міської ради
на 2022-2023 навчальний рік
станом на 01.09.2022

Клас	Кількість класів	Кількість класів-комплектів	Всіх учнів	З них	
				Дівчат	Хлопців
1	1	1	6	6	0
2	1	1	6	2	4
3	1	1	5	4	1
4	1	1	16	8	8

1-4 класи	4	4	34	20	14
5	1	1	14	6	8
6	1	1	15	9	6
7	1	1	8	3	5
8	1	1	17	9	8
9	1	1	15	4	11
5-9 класи	5	5	69	31	38
10	1	1	6	3	3
11	1	1	6	2	4
10 – 11 класи	2	2	12	5	7
Всього	11	11	114	56	58

Організація освітнього процесу здійснюється за семестровою системою.

Освітній заклад працює в одну зміну.

Структура навчального року:

Навчальний рік розпочинається у День знань— 1 вересня закінчується не пізніше 1 липня наступного року.

Семестрова система включає в себе 4 чверті, об'єднані в 2 семестри. Система навчання передбачає 4 канікулярних періоди:

I семестр з 01 вересня 2022 року по 30 грудня 2022 року

- осінні канікули – з 24 по 30 жовтня 2022 року
- зимові канікули – з 31 грудня 2022 до 15 січня 2023 року.

II семестр з 16 січня по 31 травня 2023 року

- весняні канікули – з 27 березня по 2 квітня 2023 року

Тривалість навчального тижня – 5 днів

В умовах режиму воєнного стану заклад працює за змішаною формою навчання. Очна форма навчання передбачає:

тривалість уроків для учнів 1-11 класів – 30 хв,

Режим роботи школи

Для учнів 1 класу

	Початок	Закінчення	Тривалість перерви
<i>Відкриття школи</i>	08.00		
<i>Явка вчителів</i>	08.30		
<i>I урок 1 клас</i>	09.00	09.30	5 хв
<i>II урок 1 клас</i>	09.35	10.05	5 хв
<i>III урок 1 клас</i>	10.10	10.40	15 хв
<i>IV урок 1 клас</i>	10.55	11.25	5 хв
<i>V урок 1 клас</i>	11.30	12.00	5 хв
<i>Закриття школи</i>		13.10	

Для учнів 2-4 класу

	Початок	Закінчення	Тривалість перерви
<i>Відкриття школи</i>	08.00		
<i>Явка вчителів</i>	08.30		
<i>I урок 2-4 клас</i>	09.00	09.30	5 хв
<i>II урок 2-4 клас</i>	09.35	10.05	5 хв
<i>III урок 2-4 клас</i>	10.10	10.40	15 хв
<i>IV урок 2-4 клас</i>	10.55	11.25	5 хв
<i>V урок 2-4 клас</i>	11.30	12.00	5 хв
<i>VI урок 2-4 клас</i>	12.05	12.35	5 хв
<i>Закриття школи</i>		13.10	

Для учнів 5-11 класу

	Початок	Закінчення	Тривалість перерви
<i>Відкриття школи</i>	08.00		
<i>Явка вчителів</i>	08.30		
<i>I урок 5-11 клас</i>	09.00	09.30	5 хв
<i>II урок 5-11 клас</i>	09.35	10.05	5 хв
<i>III урок 5-11 клас</i>	10.10	10.40	15 хв
<i>IV урок 5-11 клас</i>	10.55	11.25	5 хв
<i>V урок 5-11 клас</i>	11.30	12.00	5 хв
<i>VI урок 5-11 клас</i>	12.05	12.35	5 хв
<i>VII урок 5-11 клас</i>	12.40	13.10	5 хв
<i>Закриття школи</i>		13.10	

З урахуванням місцевих особливостей, кліматичних умов, в умовах воєнного стану за погодженням з відповідними місцевими органами управління освітою можуть змінюватись структура навчального року та графік учнівських канікул.

Навчальний рік закінчується державною підсумковою атестацією випускників початкової та основної та школи, яка буде проводитись відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів у системі загальної середньої освіти. Навчальні екскурсії та практика учнів організовуються відповідно до інструктивно - методичного листа Міністерства освіти і науки України від 06.02.2008 № 1/9 - 61 «Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу під час проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів». Навчальні екскурсії проводяться для учнів 1-10-х класів проводяться протягом навчального року, за рішенням педагогічної ради (Прокол №15 від 29.08. 2022 р.)

Для реалізації освітньої програми використовуються різні види педагогічних технологій:

Технології управління:

- класно-урочна:

Основною формою є класно-урочна система. У закладі використовується гнучка структура уроку, що передбачає сукупність і взаємодію важливих елементів та їх цілей на різних рівнях і в різноманітних поєднаннях, що призводить до інноваційних форм навчання. Разом з традиційними уроками різних типів (формування компетентностей, розвитку компетентностей, перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей, корекції основних компетентностей, комбінований урок) педагоги закладу застосовують інноваційні форми організації освітнього процесу (екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, дебати, дослідження, проєктування тощо).

Технології навчання:

- традиційні технології навчання (бесіда, фронтальне опитування тощо);
- індивідуальна робота;
- технології співпраці (робота в парах);
- технології критичного мислення;
- технологія проєктного навчання;
- технологія міжпредметної інтеграції;
- ігрові технології;
- інформаційно-комунікативні технології;

Технології виховання:

- рольова гра;
- позитивна оцінка;
- організація та проведення традиційних свят, конкурсів;
- театральні та концертні виступи;
- технологія підтримки;
- мозкові штурми.

Методичні технології:

- формування пізнавальних умінь (написання творів, виконання практичних і творчих робіт);
- формування комунікативних умінь (спілкування, розв'язання конфліктів);
- формування вмінь пошуку необхідної інформації (робота з бібліотечними ресурсами, медіатекою, Інтернет-ресурсами).

Технології діагностики:

- моніторинг участі здобувачів освіти в освітньому процесі (контроль поточної успішності, предметне тестування, олімпіади).

Технології, спрямовані на особистісно-орієнтоване, розвивальне навчання, індивідуалізацію:

- проблемне навчання;
- диференційоване навчання;

- особистісно-орієнтоване навчання;
- інтерактивне навчання;
- проєктне навчання;
- дослідницьке навчання;
- ігрове навчання;
- навчання у співпраці;
- інформаційно-комунікаційні технології;
- здоров'язбережувальні технології;
- портфоліо.

Застосування сучасних освітніх технологій не відкидає традиційної методики викладання, а є складовою системи педагогічних технологій як сукупності методів, методичних прийомів, форм організації навчальної діяльності, що забезпечують досягнення очікуваних результатів.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки - семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки - «суди», урок - дискусійна група), інтегровані уроки, проблемний урок, відео - уроки тощо.

В реаліях військового стану та з метою запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19 слід забезпечити організацію роботи в режимі реального часу через Інтернет.

В умовах війни вчителі працюють з учнями, що перебувають удома, шляхом використання технологій дистанційного навчання з урахуванням матеріально-технічних можливостей закладу освіти. З урахуванням надзвичайної ситуації, а також в рамках реалізації права на автономію вчителі можуть застосовувати різні підходи щодо організації та обліку реалізації освітнього процесу, у тому числі здійсненого з використанням дистанційних технологій, коли вчитель знаходиться поза межами закладу освіти. Адміністрація закладу освіти організовує, координує та здійснює контроль за виконанням вчителями освітніх програм. Для здійснення обміну навчальними матеріалами можуть застосовуватися будь-які пристрої та інструменти, зокрема мобільний телефон, за допомогою якого можна організувати спільноту в соціальних мережах, мобільних додатках. Матеріали можуть надсилатися електронною поштою, надаватися в паперовому вигляді.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться *навчально-практичні заняття*. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих

предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і

заняттях практикуму. *Практичне заняття* - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). *Оглядова конференція* (для 8-11 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу.

Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Практичні заняття та заняття практикуми також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Учні набувають досвіду громадянської активності, самоврядування, демократичного лідерства через діяльність шкільного дитячо-юнацького об'єднання «Шкільне містечко». Зокрема: осередок «Сонячний» (1-4 класи), осередок «Веселковий» (5-7 класи) та осередок «ТЕМП» (8-11 класи)

Розділ 6

Показники (вимірники) реалізації освітньої програми.

Оцінювання учнів.

Введення в Україні сучасних технологій оцінювання здобувачів освіти, проведення ДПА навчальних досягнень учнів, упровадження в життя ідеї стандартизації в освіті потребують широкого застосування моніторингових досліджень. Це дає можливість забезпечити кожного учня інформацією про стан його навчальної підготовки та допомогти йому в корегуванні цього стану відповідно до його запитів і потреб. Моніторингові дослідження передбачають постійне спостереження за будь-яким навчальним процесом з метою виявлення його відповідності очікуваним результатам, визначення передумов для прийняття управлінських рішень і запровадження необхідних змін в освіті, спрямованих на підвищення її якості.

Внутрішній моніторинг діяльності закладу є складовою частиною системи освітнього моніторингу, яка передбачає *збирання* (первинні дані), *оброблення* (аналіз і оцінка якості освіти), *зберігання* (формування і ведення бази даних) та *розповсюдження* інформації про стан освіти (адресне забезпечення користувачів статистичною й аналітичною інформацією), *прогнозування* на підставі об'єктивних даних динаміки й основних тенденцій її розвитку, *розроблення* науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення якості надання освітніх послуг закладом та ефективності функціонування освітньої галузі в цілому, *формування* завдань, тестів іншого інструментарію для оцінки якості освітнього процесу з методичними рекомендаціями.

Під контролем у вигляді моніторингу розуміється діагностичний контроль, в результаті якого вивчаються умови, процес, результати освітньої діяльності з метою виявлення їх відповідності законодавчим, нормативно-правовим, інструктивно-методичним документам про освіту.

1. Мета моніторингу.

1.1. Отримання оперативної, точної інформації про стан результативності освітнього процесу у закладі.

1.2. Виявлення дійсних результатів шкільної освіти і можливості на цій основі коректувати програму розвитку закладу, прогнозування тенденцій розвитку системи навчання в школі.

1.3. Виявлення реального рівня кваліфікації педагогічних кадрів, їх підготовленість до вирішення інноваційних завдань.

1.4. Відстеження динаміки освітніх послуг, ефективність управління навчально-виховним процесом.

2. Завдання моніторингу.

2.1. Здійснення систематичного контролю за освітнім процесом.

2.2. Виявлення типових ознак успіху та недоліків управлінської і педагогічної діяльності.

2.3. Задоволення інформаційних запитів адміністрації й основних структур закладу щодо створення прогнозів, аналітичних, довідкових матеріалів.

2.4. Виявлення й оцінювання відповідності фактичних результатів діяльності педагогічної системи її кінцевій меті.

3. Предмет моніторингу.

3.1. Предметом моніторингу є якість освіти і виховання як системоутворюючий фактор освітнього процесу в закладі.

4. Об'єкти моніторингу.

Об'єктом моніторингу є система організації навчально-виховного процесу в закладі.

4.1. Освітнє середовище:

- контингент тих, хто навчається;
- кадрове (педагогічне) забезпечення освітнього процесу.

4.2. Здобувачі освіти:

- ступінь адаптації до навчання учнів 1-х, 5-х класів;
- рівень навченості (з усіх предметів);
- рівень вихованості учнів;
- рівень роботи з обдарованими дітьми;
- модель випускника, рівень її досягнення учнями (за ступенями навчання).

4.3. Педагогічні працівники (і класні керівники):

- рівень професійної компетентності;
- якість і результативність педагогічної роботи;
- рівень інноваційної діяльності;
- аналіз педагогічних ускладнень (через анкетування);
- самоосвітня діяльність.

4.4. Освітній процес:

- аналіз виконання програм;
- аналіз поточного та підсумкового контролю за рівнем навчальних досягнень учнів.

4.5. Соціально-психологічне супроводження навчально-виховного процесу:

- соціальний паспорт класу;
- психологічна діагностика;
- профілактична робота.

4.6. Здоров'язберігаючий аспект, безпека життєдіяльності, охорона праці.

5. Суб'єкти моніторингу

Суб'єктом моніторингу є: адміністрація закладу.

6. Функції моніторингу.

6.1. Отримання порівняльних даних, виявлення динаміки і факторів впливу на динаміку.

6.2. Упорядкування інформації про стан і динаміку якості освітнього процесу.

6.3. Координація діяльності організаційних структур (ШМО, творчої пари), задіяних у процедурах моніторингу.

7. Види моніторингу.

7.1. За етапами навчання: поточний, підсумковий.

7.2. За часовою залежністю: поточний, випереджаючий.

7.3. За частотою процедур: разовий, періодичний, систематичний.

8. Етапи проведення моніторингу.

8.1. Терміни проведення моніторингу визначаються планом роботи закладу на рік.

8.2. Моніторинг включає три етапи:

а) підготовчий — визначення об'єкта моніторингу, визначення мети, критерії оцінювання, розробка інструментарію і механізму відстеження, визначення термінів;

б) практичний (збір інформації) — аналіз документації, тестування, контрольні зрізи, анкетування, цільові співбесіди, самооцінка тощо;

в) аналітичний — систематизація інформації, аналіз інформації, коректування, прогнозування, контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень.

9. Виконавці моніторингу.

Виконавцями моніторингу є: директор, заступники, учителі-предметники, класні керівники.

10. Критерії щодо здійснення внутрішнього моніторингу:

- *об'єктивність* з метою максимального уникнення суб'єктивних оцінок, урахування всіх результатів (позитивних і негативних), створення рівних умов для всіх учасників освітнього процесу;
- *валідність* для повної і всебічної відповідальності пропонованих контрольних завдань змісту досліджуваного матеріалу, чіткість критеріїв виміру та оцінки, можливість підтвердження позитивних і негативних результатів, які отримуються різними способами контролю;
- *надійність* результатів, що отримуються при повторному контролі, який проводять інші особи.

- *систематичність* у
- проведенні етапів і видів досліджень у певній послідовності та за відповідною системою;
- *гуманістична* спрямованість з метою створення умов доброзичливості, довіри, поваги до особистості, позитивного емоційного клімату.
- результати моніторингу мають тільки *стимулюючий характер* для змін певної діяльності.

11. Напрями моніторингу якості освіти:

11.1. Моніторинг умов функціонування освітньої системи:

- якість кадрового забезпечення;
- рівень навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення;
- рівень науково-методичної роботи;
- рівень створення безпечних умов для учасників освітнього процесу.

11.2. Моніторинг освітнього процесу:

- рівень викладання базових дисциплін;
- стан запровадження освітніх інновацій;
- рівень реалізації виховних систем.

11.3. Моніторинг результатів освітнього процесу:

- рівень навченості учнів з предметів інваріантної частини;
- рівень вихованості учнів.

11.4. Очікувані результати:

- покращення якості надання освітніх послуг;
- підтримка обдарованої молоді;
- підняття престижу творчих педагогів;
- впровадження освітніх інновацій;
- створення позитивного іміджу, конкурентноздатності освітнього закладу.

12. Обов'язкові компоненти бази даних моніторингових досліджень

- загальні відомості про навчальний заклад
- матеріально-технічна база закладу
- кадрове забезпечення закладу освіти
- контингент учнів
- результативність навчально-виховного процесу
- виховна робота
- методична робота, вдосконалення професійної майстерності вчителя
- стан здоров'я дітей
- охорона життя та безпека життєдіяльності

13. Підсумки моніторингу.

13.1. Підсумки моніторингу проводяться два рази на рік (за підсумками семестру, навчального року).

13.2. Підсумки моніторингу можуть обговорюватися на засіданнях педагогічної ради, нарадах при директорові, на засіданнях методичних об'єднань, на засіданнях динамічної групи.

13.3. За результатами моніторингу розробляються рекомендації, приймаються управлінські рішення, видається наказ, оформляються аналітична довідка, здійснюється планування і прогнозування розвитку закладу.

14. Оцінювання учнів 1-4 класів.

14.1. На щоспрямоване оцінювання учнів.

Слід розглядати оцінювання як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів, аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці, у тому числі процес їх досягнення ним/нею.

Оцінювання здійснюється з метою:

- створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці;
- формування у нього/неї компетентностей та умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб;
- визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Згідно з Державним стандартом початкової освіти, отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

- **формувального оцінювання**, мета якого— відстеження особистісного розвитку учнів й опанування навчального досвіду;
- **підсумкового оцінювання**, мета якого— співвіднести навчальні досягнення учнів з обов'язковими /очікуваними результатами навчання, визначеними Держстандартом або освітньою програмою.

Характерною ознакою оцінювання є *рівноправна взаємодія учасників* освітнього процесу, спрямована на формування суб'єктної позиції учня/учениці через активне залучення його/її до самооцінювання/взаємооцінювання і прийняття рішень щодо подальшої навчальної діяльності.

14.2. Які результати навчання будуть оцінювати.

Відповідно до пункту 22 статті 1 Закону України «Про освіту» *результати навчання*— це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти й оцінити та які дитина здатна

продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Враховуючи вікові особливості учнів 1-4 класів, рекомендовано виокремлювати:

- *об'єктивні результати навчання*— знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння танавички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, щовідображено вобов'язкових/очікуваних результатах навчання, визначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти;
- *особистісні надбання учня/учениці*, які дитина виявляє у процесі досягнення результату навчання (активність, ініціативність, старанність, наполегливість, комунікабельність, здатність співпрацювати, самостійність, відповідальність, ціннісні ставлення).

14.3. Як зміняться оцінки.

Оцінку слід визначати як показник навчально-пізнавальної діяльності учнів.

На зміну узагальненій бальній оцінці навчальних досягнень учнів з предмета слід використовувати вербальну оцінку окремих результатів навчання учнів, яка крім оцінювального судження про досягнення може ще називати і рівень результату навчання.

Задля уніфікації термінів та зручності їх використання в практичній діяльності слід оцінювальне судження називати *вербальною оцінкою*, а оцінювальне судження із зазначенням рівня результату—*рівневою оцінкою*.

Зауважимо, що вербальну і рівневу оцінку можна виражати як усно, так і письмово.

Рівень результату навчання учня визначається з урахуванням динаміки його досягнення та позначати буквами:

П— «початковий»;

С— «середній»;

Д— «достатній»;

В— «високий».

Результати оцінювання особистісних надбань учнів у 1-4 класах виражатимуться вербальною оцінкою, об'єктивних результатів навчання *у 1-2 класах*— вербальною оцінкою, *у 3-4 класах*— підсумковою рівневою оцінкою за вибором закладу на підставі рішення педагогічної ради.

14.4. Як правильно формулювати оцінювальні судження.

Учитель співвідносить результат виконаного завдання з описом характеристики результатів навчання, конкретизує його відповідно до змісту завдання, передбаченого для досягнення очікуваного результату, та озвучити/записати оцінювальне судження.

Наприклад, в Орієнтовній рамці зазначено: що визначити спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами. На його основі учитель формулює судження: «Ти правильно обрав пам'ятку для пояснення способу обчислення, водночас дотримуйся послідовності дій».

В оцінювальному судженні вчитель має *розкрити прогрес учнів і дати поради щодо подолання труднощів* (за їх наявності) у досягненні очікуваних результатів навчання. Оцінювальне судження, зазвичай, виражає не лише емоційне сприйняття результату роботи учня, його прогресу (типу «Молодець!», «Чудово!»), а розкриває суть досягнутого учнем результату відповідно до конкретних очікувань.

Наприклад, «Іменники у тексті визначено правильно, однак перевірка написання слів у рядку...», «Дякую за старанність, хід розв'язування задачі обрано правильно, повтори способи обчислень за №102 на с.34» тощо).

Педагогам слід не допускати формулювання оцінювальних суджень, що принижують гідність дитини.

14.5. Кому можна повідомляти оцінку учня/учениці.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють).

Інформування батьків про результати навчання може відбуватися під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці. Учитель може самостійно обрати і погодити з батьками учнів форму зворотного зв'язку.

14.6. Примірні зразки свідоцтв досягнень учнів.

У свідоцтві досягнень учня пропонується надавати *розгорнуту характеристику результатів навчання* учня/учениці, здобутих протягом навчального року. Обидва примірні зразки свідоцтв досягнень містять такі частини: «Характеристика

навчальної діяльності», «Характеристика результатів навчання зокремих освітніх галузей», «Рекомендації вчителя», «Побажання батьків».

- система оцінювання дозволяє реалізувати принцип дитиноцентризму в оцінювальній діяльності, що передбачає відкриття учню/учениці перспектив постійного розвитку відповідно до власних можливостей щодо опанування навчальним досвідом;
- система оцінювання не повинна призводити до розподілу учнів на групи за індивідуальними навчальними можливостями;
- система оцінювання має відповідати концептуальним засадам Нової української школи та сприяти досягненню обов'язкових результатів навчання учня, визначених у Державному стандарті початкової освіти.

15. Оцінювання здобувачів освіти 5-11 класів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12 бальною шкалою. Змістом вимог до оцінювання є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень учнів, які структуровані у навчальних програмах, за предметами.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий.

I початковий рівень, коли у результаті вивчення навчального матеріалу учень: називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки у тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо; за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II середній рівень, коли учень повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III достатній рівень, коли учень самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

IV високий рівень, коли учень здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, складати план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер. Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові.

Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів, а також за результатами перевірки навчальних досягнень учнів: усної (індивідуальне, групове, фронтальне опитування), письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші).

Розділ 7

Програмно-методичне забезпечення освітньої програми

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Типову освітню програму для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів основних **ключових компетентностей**:

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Враховуючи інтегрований характер компетентностей у процесі реалізації Типової освітньої програми та Освітньої програми рекомендується використовувати *внутрішньопредметні* і *міжпредметні зв'язки*, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до здобувачів освіти, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Період життя дитини від п'яти до шести (семи) років (старший дошкільний вік) визначається цілісною зміною її особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – *фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої*.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Освітні програми можуть мати корекційно-розвивальний складник для осіб з особливими освітніми потребами. Для дітей з особливими потребами тривалість здобуття початкової освіти може бути продовжена.

Програми інваріантного складника Базового навчального плану є обов'язковими для використання в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей школярів;
- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;
- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія *«Досліджуємо медіа»* передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія *«Досліджуємо мовні явища»* спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Змістові лінії реалізуються через такі інтегровані курси і навчальні предмети:

1 клас – інтегрований курс «Навчання грамоти»;

2 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Читання» або інтегрований курс цих навчальних предметів;

3 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Літературне читання»;

4 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Літературне читання».

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ

МАТЕМАТИКА

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв’язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв’язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія *«Числа, дії з числами. Величини»* охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід’ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення;

ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія **«Геометричні фігури»** націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія **«Робота з даними»** передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія **«Математичні задачі і дослідження»** спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проектів, міні-досліджень тощо.

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрований суті, а саме:

«Людина» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«Людина серед людей» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці);

«Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв);

«Людина і природа»(пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Типова навчальна програма дає змогу вчителю самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових

- зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ІНФОРМАТИКА

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

За результатами формування предметної компетентність випускники початкової школи повинні використовувати початкові знання вміння та навички для:

- доступу до інформації (знання де шукати і як отримувати інформацію);
- опрацювання інформації;
- перетворення інформації із однієї форми в іншу;
- створення інформаційних моделей;
- оцінки інформації за її властивостями.

Програма побудована лінійно-концентрично (з горизонтальним поглибленням):

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через навчальний предмет «Дизайн і технології».

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-прикладному мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія **«Інформаційно-комунікаційне середовище»** охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробках; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Змістова лінія **«Середовище проектування»** спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія **«Середовище техніки і технологій»** передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія **«Середовище соціалізації»** спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

МИСТЕЦТВО

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі

пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною*).
- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (*математична компетентність*).

- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*культурна компетентність*);
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*підприємливість та фінансова грамотність*);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

Мистецька освітня галузь може реалізовуватися через інтегровані курси або предмети вивчення за окремими видами мистецтва: наприклад, музичне мистецтво, образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я,

- отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;
- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками;

навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізовувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Для учнів 3-4 класів:

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

3-4 класи – навчальні предмети «Українська мова», «Літературне читання».

Назва предмета – **«Літературне читання»** зумовлює необхідність визначення його мети і завдань, що вимагає відповідної конкретизації змістових ліній і очікуваних результатів.

Мета– розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі II ступеня.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів;
- формування в учнів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності;
- розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- формування умінь опрацьовувати художні, науково-художні тексти;
- оволодіння прийомами структурно-сміслового і образного аналізу текстів різних видів;
- розвиток образного, критичного, логічного мислення та мовлення;
- формування умінь самостійної роботи з різними видами і джерелами інформації;

- формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою літературою;
- формування вмінь безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів;
- розвиток уяви і здатності виявляти себе у різних видах літературно-творчої діяльності.

*Відповідно до мети і завдань предмета «Літературне читання» визначено такі **змістові лінії**:* «Пізнаємо простір дитячого читання»; «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»; «Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»; «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»; «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»; «Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»; «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти».

Реалізація змістових ліній програми з літературного читання здійснюється у процесі особистісно зорієнтованої розвивальної читацької і комунікативної діяльності учнів. Враховуючи потреби та інтереси молодших школярів у пізнанні світу людей, природи, самопізнанні, залучаючи їх до вдумливого читання найкращих дитячих книжок, текстів, різних видів учитель виховує україномовну особистість, компетентного, критично мислячого читача, який розуміє цінність книги, відчуває красу рідного слова, збагачує свій читацький, мовленнєвий і пізнавальний досвід.

Змістова лінія **«Пізнаємо простір дитячого читання»** створює передумови для ознайомлення учнів 3-4 класів з різноманітною за темами і жанрами дитячою літературою, з різними видами довідкових, навчальних і медіа текстів, способами здобуття інформації у сучасному медіа просторі.

Простір дитячого читання передбачає взаємодію організованої і самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача, який на завершення початкової школи має належний читацький кругозір, розуміє цінність читання і виявляє до нього інтерес, набуває достатній досвід використання з різною метою текстів різних видів.

Змістова лінія **«Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»** охоплює такі основні змістові блоки: удосконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності; оволодіння, з поступовим нарощуванням ступеня

складності, прийомами смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті

фактичної, концептуальної, підтекстової (з допомогою вчителя) інформації); застосування видів читання: аналітичного, переглядового, вибіркового відповідно до мети читання.

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»** спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися з іншими людьми в діалогічній і формі заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»** передбачає цілісне сприймання учнями художніх, науково-художніх текстів, їх аналіз, інтерпретацію з використанням літературознавчих понять (практично); формування умінь висловлювати рефлексивні судження у зв'язку з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду.

Змістова лінія **«Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»** передбачає формування і розвиток в учнів прийомів розрізнення дитячих книжок за жанрово-тематичними ознаками, типом видання (книжка-твір, книжка-збірка, довідник, словник і т.ін.); прогнозування орієнтовного змісту книжки (твору) з опорою на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; прийомів самостійного вибору книжок з використанням інформаційних ресурсів дитячої бібліотеки; умінь зв'язно висловлювати власні емоційно-оцінні враження щодо змісту прочитаного, складати короткий відгук на прочитану книжку та ін.

Змістова лінія **«Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»** має на меті формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербальні і невербальні засоби впливу на читача; формування умінь і навичок сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами; виражати себе і спілкуватися з іншими за допомогою власних медіапродуктів.

Оволодіння медіаграмотністю є поліпредметним процесом, який передбачає зв'язок із щоденним життям дітей не лише в школі, а й поза нею, створення можливостей набувати досвід критичного осмислення різної медіапродукції, що має позитивно вплинути на розширення їхнього читацького і соціального досвіду, вироблення умінь відрізняти корисну інформацію від шкідливої, уникати імовірних для цього віку ризиків взаємодії з медіапродуктами.

Змістова лінія **«Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти»** передбачає розвиток уяви, художньо-образного мислення і

мовлення дітей, оволодіння вербальними і невербальними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (зміни, доповнення,

продовження тексту, ілюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проєктах; складання есе, казок, віршів, закличок, загадок, оповідань та ін.).

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

«УКРАЇНСЬКА МОВА»

Мета – формування мотивації вивчення української мови; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української мови в гімназії.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток зв'язного мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного, критичного та образного мислення школярів;
- формування повноцінної навички письма, уміння брати участь у діалозі, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Реалізація зазначених мети і завдань здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в учнів початкової школи умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** передбачає формування в учнів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія *«Досліджуємо медіа»* спрямована на формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та

використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія *«Досліджуємо мовні явища»* передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

На вивчення української мови в 3 і 4 класах виділено по 122 години (3,5 години на тиждень). Рекомендовано 3 години на тиждень проводити уроки української мови, 1 годину на два тижні – урок розвитку зв'язного мовлення.

ІНШОМОВНА ГАЛУЗЬ

ІНОЗЕМНА МОВА

Головна **мета** навчання іноземної мови у початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі добирається відповідно до психо - фізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти. Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 2-го класу учні досягають рівня Pre A1, а на кінець 4-го класу – рівня A1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої

діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ

МАТЕМАТИКА

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія «**Числа, дії з числами. Величини**» охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід’ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення;

ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія «**Вирази, рівності, нерівності**» спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія «**Геометричні фігури**» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія «**Робота з даними**» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв’язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов’язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проектів, міні-досліджень тощо.

ПРИРОДНИЧА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних

зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе та свого організму, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві; між станом довкілля і діяльністю людини, вплив поведінки на здоров'я та безпеку, залежність результату роботи від докладених зусиль; аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України; інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної патріотичної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички у взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають **змістові лінії**, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«Людина» (людина – частина природи і суспільства, пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«Людина серед людей» (соціальні ролі (школяр, член сім'ї і громади), стандарти поведінки в сім'ї, в школі, в громадських місцях; моральні норми;

навички співжиття і співпраці, соціальні зв'язки між людьми у процесі виконання соціальних ролей);

«Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства і громадянина України. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«Людина і світ» (Земля – спільний дім для всіх людей; толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; залежність стану довкілля від поведінки всіх людей);

«Природа» (різноманітність природи; методи дослідження природи; нежива і жива природа; зв'язки у природі; природа Землі; природа України).

«Людина і природа» (взаємозв'язки людини і природи; використання людиною природничих знань, матеріалів, виробів і технологій; відповідальна діяльність людини у природі; правила поведінки в природі; участь дітей в природоохоронній діяльності).

Типова навчальна програма дає змогу вчителю самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;

- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження - спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження - пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок - узагальнення).

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

МИСТЕЦТВО

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких *завдань*:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно-естетичних переживань, формування мистецьких уподобань та особистісних художніх цінностей;
- поглиблення мотивації до пізнання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва та толерантного ставлення до мистецтва інших етносів і народів;
- формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва, аргументування думки відповідно до вікових можливостей з використанням мистецьких термінів;
- оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;
- досягнення розуміння учнями можливостей цифрових технологій щодо їх застосування у мистецькій творчості;
- розвиток здатності самопізнання і самовираження, коригування власних емоційних станів через мистецтво і різні види художньої творчості; розвиток креативності й мистецьких здібностей;

- формування здатності встановлювати зв'язок між видами мистецтва, між мистецтвом та іншими сферами знання (літературою, математикою, знаннями про природу, історію тощо); мистецтвом і явищами довкілля;
- усвідомлення значення мистецтва в житті людини та художнього пізнання для власної успішності;
- формування культури глядача-слухача;
- соціалізація учнів через мистецтво, формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Відповідно до зазначених мети і завдань виокремлено **змістові лінії**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, мистецьку (термінологічну) пропедевтику.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, колективних творчих проектах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, ціннісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною*);
- застосування мистецької термінології, що має іноземне походження, у процесі інтерпретації художніх творів (*спілкування іноземними мовами*);
- встановлення взаємозв'язків між засобами мистецтва і здійсненням елементарних розрахунків для пояснення художньої виразності творів (наприклад, пропорцій частин твору, визначення музичного метру, запису ритму, симетрії / асиметрії танцювального руху тощо) (*математична компетентність*);
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан), опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*підприємливість та фінансова грамотність*);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

Культурна компетентність як стрижнева для мистецької освітньої галузі є інтегральною стосовно інших ключових компетентностей.

Мистецька освітня галузь може реалізовуватися через *інтегровані курси або предмети вивчення за окремими видами мистецтва*: наприклад, музичне

мистецтво, образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі та інтегрування навчального змісту.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно - оздоровчої діяльності;
- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;
- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно - оздоровчої діяльності;
- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості

досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організовуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Перелік навчальних програм

І СТУПІНЬ

1 клас

Предмет	Програма
Українська мова Математика Англійська мова «Я досліджую світ» «Мистецтво»	Типова освітня програма для ЗЗСО (авт. О.Я.Савченко), затвердженої наказом МОН України № 243 від 12.08.2022 року «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів ЗЗСО».
Предмет	Програма

Українська мова Літературне читання Математика Природознавство Я у світі Інформатика Трудове навчання Англійська мова Образотворче мистецтво Музичне мистецтво Фізична культура Основи здоров'я	Типова освітня програма для ЗЗСО (авт. О.Я.Савченко), затвердженої наказом МОН України № 243 від 12.08.2022 року «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів ЗЗСО».
--	--

2 клас

3 клас

<i>Предмет</i>	<i>Програма</i>
Українська мова Літературне читання Математика Природознавство Я у світі Інформатика Трудове навчання Англійська мова Образотворче мистецтво Музичне мистецтво Фізична культура Основи здоров'я	Типова освітня програма для ЗЗСО (авт. О.Я.Савченко), затверджена наказом МОН України № 743 від 12.08.2022 року «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів ЗЗСО».

4 клас

<i>Предмет</i>	<i>Програма</i>
Українська мова Літературне читання Математика Природознавство Я у світі Інформатика Трудове навчання Англійська мова Образотворче мистецтво Музичне мистецтво Фізична культура Основи здоров'я	Типова освітня програма для ЗЗСО (авт. О.Я.Савченко), затверджена наказом МОН України № 743 від 12.08.2022 року «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів ЗЗСО».

Дана освітня програма передбачає досягнення учнями 5 класу результатів навчання, які передбачені новим Державним стандартом.

Метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Реалізація мети базової середньої освіти ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах, як:

повага до особистості учня та визнання пріоритету його інтересів, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу та наполегливості;

забезпечення рівного доступу кожного учня до освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;

становлення вільної особистості учня, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;

формування культури здорового способу життя учня, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту;

створення освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри, без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії учнів між собою та з дорослими;

формування в учнів активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його

історико-культурного надбання і традицій, державної мови;

плекання в учнів любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля.

5. Базова середня освіта має такі цикли, як адаптаційний (5—6 класи) та базового предметного навчання (7—9 класи), що дають змогу враховувати вікові та індивідуальні особливості розвитку і потреби учнів, а також забезпечити просування індивідуальними освітніми траєкторіями.

6. Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначено на основі компетентнісного підходу.

7. До ключових компетентностей належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм сучасної української літературної мови, типів мовної взаємодії, особливостей стилів мовлення інформаційних та художніх текстів, медіатекстів тощо;

здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у різних освітніх галузях і контекстах, критично осмислювати її та використовувати для комунікації в усній та письмовій формі, для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей;

відповідально, усвідомлюючи цінність української мови як мови взаємодії на всій території держави, використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого самовираження;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм мови, особливостей основних стилів і жанрів мовлення, типів мовної взаємодії;

здобувати і опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел, критично осмислювати її, використовувати в усній та письмовій комунікації для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей;

відповідально використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого самовираження, спираючись на особливості міжкультурної комунікації та досвід комунікації державною мовою;

відповідно до ситуації ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди та переконання в усній і письмовій формі у різних особистісних і соціальних контекстах (побутових, навчальних, громадських тощо), спираючись на мовний і мовленнєвий досвід, мовні норми у спілкуванні, соціокультурні реалії та особливості міжкультурної комунікації;

3) математична компетентність, що передбачає здатність розвивати і застосовувати математичні знання та методи для розв'язання широкого спектра проблем у повсякденному житті; моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичного апарату; усвідомлення ролі математичних знань і вмінь в особистому та суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування наукового світогляду; здатність і готовність застосовувати відповідний комплекс наукових знань і методологій для пояснення світу природи; набуття досвіду дослідження природи та формулювання доказових висновків на основі отриманої інформації; розуміння змін, зумовлених людською діяльністю; відповідальність за наслідки такої діяльності;

5) інноваційність, що передбачає здатність учня реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; ініціювання змін у класі, закладі освіти, родині, громаді тощо; спроможність визначати і ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб навчатися і досягати успіхів;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки на природі, ощадливого використання природних ресурсів, розуміння контексту і взаємозв'язку господарської діяльності і важливості збереження

природи для забезпечення сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності;

8) навчання впродовж життя, що передбачає здатність визначати і оцінювати власні потреби та ресурси для розвитку компетентностей, застосовувати різні способи розвитку компетентностей, знаходити можливості для навчання і саморозвитку; спроможність навчатися і працювати в колективі та самотійно, організовувати своє навчання, оцінювати його, ділитися його результатами з іншими, шукати підтримки, коли вона потрібна;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають:

спроможність діяти як відповідальний громадянин, брати участь у громадському та суспільному житті, зокрема закладу освіти і класу, спираючись на розуміння загальнолюдських і суспільних цінностей, соціальних, правових, економічних і політичних принципів, ідей сталого розвитку суспільства, співіснування людей та спільнот у глобальному світі, критичне осмислення основних подій національної, європейської та світової історії, усвідомлення їх впливу на світогляд громадянина та його самоідентифікацію;

виявлення поваги до інших, толерантність, уміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації; дбайливе ставлення до особистого, соціального здоров'я, усвідомлення особистих відчуттів і почуттів, здатність дослухатися до внутрішніх потреб; дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки та спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах та ґрунтуються на спільних моральних цінностях; спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності;

10) культурна компетентність, що передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів; здатність розуміти і цінувати творчі способи вираження та передачі ідей у різних культурах через різні види мистецтва та інші культурні форми; прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів засобами культури і мистецтва;

11) підприємливість і фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї, створювати цінності для інших у будь-якій сфері життєдіяльності; здатність до активної участі в житті суспільства, керування власним життям і кар'єрою; уміння розв'язувати проблеми; готовність брати відповідальність за прийняті рішення; здатність працювати в команді для планування і реалізації проєктів, які мають культурну, суспільну або фінансову цінність, тощо.

8. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід учнів; їх потреби та

інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях.

9. Наскрізними в усіх ключових компетентностях є такі вміння:

1) читати з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників комунікації, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв'язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до подій, явищ і процесів;

5) діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброзичесне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;

6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання проблем, активну участь у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність;

7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;

8) оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;

9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків;

10) розв'язувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;

11) співпрацювати з іншими, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу,

підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

10. Вимоги до результатів навчання учнів визначено за такими освітніми галузями:

- мовно-літературна;
- математична;
- природнича;
- технологічна;
- інформатична;
- соціальна і здоров'язбережувальна;
- громадянська та історична;
- мистецька;
- фізична культура.

11. Для кожної освітньої галузі визначено:

- мету, єдину для всіх рівнів загальної середньої освіти;
- компетентнісний потенціал, що позначає здатність кожної освітньої галузі формувати всі ключові компетентності через розвиток умінь і ставлень та базові знання;

- обов'язкові результати навчання учнів;

- рекомендовану, мінімальну та максимальну кількість навчальних годин за циклами навчання (5—6, 7—9 класи).

12. Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів складаються з таких компонентів:

- групи результатів навчання учнів, що охоплюють споріднені загальні результати;

- спільні для всіх рівнів загальної середньої освіти загальні результати навчання учнів, через які реалізується компетентнісний потенціал галузі;

- конкретні результати навчання учнів, що визначають їх навчальний прогрес за освітніми циклами;

- орієнтири для оцінювання, на основі яких визначається рівень досягнення учнями результатів навчання на завершення відповідного циклу.

Навчальні програми II СТУПІНЬ

5 клас

<i>Освітня галузь</i>	<i>Програма</i>
	Типова освітня програма для 5-9 класів ЗЗСО, затверджена наказом МОН України від 19.02.2021 року № 235.
Мовно-літературна	- Навчальна програма з української мови для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми для 5-6 класів, Заболотний О.В.; - Навчальна програма з української літератури для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з української літератури для 5-9 класів, Архіпова В.П. - Навчальна програма з англійської мови для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з англійської мови для 5-9 класів, Редько В.Г. - Навчальна програма з зарубіжної літератури для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з зарубіжної літератури для 5-9 класів, Ніколенко О.М.
Математична	Навчальна програма з математики для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з математики для 5-6 класів, Істер О.С.
Природнича	Навчальна програма з інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» для 5-6 класів, Біда Д.Д., Гільберх Т.Г.
Технологічна	Навчальна програма з технології для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з технології, 5-6 класи, Туташинський В.І.
Інформатична	Навчальна програма з інформатики для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з інформатики для 5-6 класів, Ривкінд Й.Я.
Соціальна здоров'язбережувальна	і Навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут» для 5 класу, розроблена на основі

	модельної навчальної програми «Здоров'я, безпека та добробут» для 5-6 класів, Гущина Н.І. • Навчальна програма «Етика» для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми «Етика» для 5-6 класів, Пометун О.І.
Громадянська та історична	• Навчальна програма зі «Вступу до історії України та громадянської освіти» для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми зі «Вступ до історії України та громадянської освіти» для 5-6 класів, Желіба О.В.
Мистецька	• Навчальна програма з інтегрованого курсу «Мистецтво» для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з інтегрованого курсу «Мистецтво» для 5-6 класів, Масол Л.М.
Фізична культура	• Навчальна програма фізкультури для 5 класу, розроблена на основі модельної навчальної програми з фізкультури для 5-9 класів, Федорів І.

Освітня програма закладу базової середньої освіти має передбачати досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Наскрізнi лiнii є засобом iнтеграцiї ключових i загальнопредметних компетентностей, окремих предметiв та предметних циклiв; їх необхідно враховувати при формуваннi шкiльного середовища. Наскрізнi лiнii є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.
Громадянська відповідальність	Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок. Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.

Здоров'я і безпека	Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище. Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.
Підприємливість і фінансова грамотність	Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо). Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення здобувачів освіти до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та

перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Здобувачі освіти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей. Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання(компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма закладу базової середньої освіти має передбачати досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

II СТУПІНЬ

6 клас

<i>Предмет</i>	<i>Програма</i>
<i>Українська мова</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013, (затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Українська література</i>	Українська література: 5-9 класи Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Математика</i>	Математика. Навчальна програма для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І., (затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Зарубіжна література</i>	Світова література. 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. - К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Англійська мова</i>	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи», К., 2017 р. (затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Біологія</i>	Біологія. Програма для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Географія</i>	Географія. Навчальна програма для 6-9 класів, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

<i>Історія</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія України. Всесвітня історія. 5-9 клас» 2017 р., затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Трудове навчання</i>	Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів.5-9 класи»(оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Основи здоров'я</i>	Навчальна програма загальноосвітніх закладів. Основи здоров'я -К.:Видавничий дім «Освіта»2013 р. (затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Інформатика</i>	Інформатика. 5–9 класи.Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 р. № 804;
<i>Фізична культура</i>	Фізична культура. 5-9 класи . Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (автори Круцевич Т.Ю. та інші), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Мистецтво</i>	Мистецтво. 5-9 класи (авт. Л. Масол). Програма для загальноосвітніх навчальних закладів(оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

7 клас

<i>Предмет</i>	<i>Програма</i>
<i>Українська мова</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013, (зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)

<i>Українська література</i>	Українська література: 5-9 класи Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013, (зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Алгебра</i>	Математика. Навчальна програма для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І., (затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Геометрія</i>	Математика. Навчальна програма для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І., (затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Зарубіжна література</i>	Світова література. 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. - К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Англійська мова</i>	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи», К., 2017 р. Наказ МОН від 29.05.2015 № 585 зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Біологія</i>	Біологія. Програма для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

<i>Географія</i>	Географія. Навчальна програма для 6-9 класів, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Хімія</i>	Хімія. 7-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Фізика</i>	Фізика. 7-9 класи. Оновлена навчальна програма, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Історія України</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія України. Всесвітня історія. 5-9 клас», 2017 р., затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Всесвітня історія</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія України. Всесвітня історія. 5-9 клас», 2017 р., затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Трудове навчання</i>	Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи»(оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Основи здоров'я</i>	Навчальна програма загальноосвітніх закладів. Основи здоров'я -К.:Видавничий дім «Освіта»,2013 р. (Зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

<i>Інформатика</i>	Інформатика. 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Фізична культура</i>	Фізична культура 5-9 класи . Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (автори Круцевич Т.Ю. та інші , затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Мистецтво</i>	Мистецтво. 5-9 класи (авт. Л. Масол). Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

8 клас

<i>Предмет</i>	<i>Програма</i>
<i>Українська мова</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013, (зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Українська література</i>	Українська література: 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013, (зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Алгебра</i>	Математика. Навчальна програма для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І., (затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)

<i>Геометрія</i>	Математика. Навчальна програма для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І., (затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.)
<i>Зарубіжна література</i>	Світова література. 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. - К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 р. зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Англійська мова</i>	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи», К. 2017 р. Наказ МОН від 29.05.2015 № 585 зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Біологія</i>	Біологія. Програма для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Географія</i>	Географія. Навчальна програма для 6-9 класів, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Хімія</i>	Хімія. 7-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Фізика</i>	Фізика. 7-9 класи. Оновлена навчальна програма, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Історія України</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія України. Всесвітня історія. 5-9 клас», 2017, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Всесвітня історія</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія України. Всесвітня історія. 5-9 клас» 2017 р., затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Трудове навчання</i>	Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи»(оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

<i>Основи здоров'я</i>	Навчальна програма загальноосвітніх закладів. Основи здоров'я -К.: Видавничий дім «Освіта»2013 р. (Зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Інформатика</i>	Інформатика. 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Фізична культура</i>	Фізична культура. 5-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (автори Круцевич Т.Ю. та інші), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Мистецтво</i>	Мистецтво. 5-9 класи (авт. Л. Масол). Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

9 клас

<i>Предмет</i>	<i>Програма</i>
<i>Українська мова</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013, (зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Українська література</i>	Українська література: 5-9 класи Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013, (зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

<i>Алгебра</i>	Математика. Навчальна програма для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І., затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Геометрія</i>	Математика. Навчальна програма для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Бурда М.І., Мальований Ю.І., затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Зарубіжна література</i>	Світова література. 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. - К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 р. зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Англійська мова</i>	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи», К. 2017 р. Наказ МОН від 29.05.2015 р. № 585 зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Біологія</i>	Біологія. Програма для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Географія</i>	Географія. Навчальна програма для 6-9 класів, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Хімія</i>	Хімія. 7-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Фізика</i>	Фізика. 7-9 класи. Оновлена навчальна програма, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Історія України</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія України. Всесвітня історія. 5-9 клас», 2017 р., затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

<i>Всесвітня історія</i>	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія України. Всесвітня історія. 5-9 клас», 2017 р., затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Правознавство</i>	Правознавство. Практичний курс. 9 клас. (авт. Ремех Т.О., Пометун О.І.). Програма, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Трудове навчання</i>	Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи» (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Основи здоров'я</i>	Навчальна програма загальноосвітніх закладів. Основи здоров'я -К.:Видавничий дім «Освіта»,2013 р. (Зі змінами, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Інформатика</i>	Інформатика. 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Фізична культура</i>	Фізична культура. 5-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (автори Круцевич Т.Ю. та інші), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.
<i>Мистецтво</i>	Мистецтво. 5-9 класи (авт. Л. Масол). Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 року № 405.

ІІІ СТУПІНЬ

Учні 10 та 11 класів навчаються за Типовим навчальним планом ЗЗСО (рівень стандарту, таблиця 2, 3), розробленими відповідно до Типової освітньої програми ЗЗСО III ступеня, затвердженої наказом МОН України від 28.11.2019 року №1493 «Про внесення змін до типової програми ЗЗСО III ступеня»

Розділ 8

Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. (відповідно до Закону України «Про освіту»). Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – *фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої*.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Розділ 9

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі.

Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	<i>Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами</i>	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас. Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем
2	<i>Спілкування іноземними мовами</i>	Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування. Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні

		рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов. Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.
3	<i>Математична компетентність</i>	Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях. Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів. Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації
4	<i>Основні компетентності у природничих науках і технологіях</i>	Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями. Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу

5	<i>Інформаційно-цифрова компетентність</i>	Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів
6	<i>Уміння вчитися впродовж життя</i>	Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії
7	<i>Ініціативність і підприємливість</i>	Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання. Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. Навчальні ресурси:

		завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)
8	<i>Соціальна і громадянська компетентності</i>	Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані. Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією. Навчальні ресурси: завдання соціального змісту
9	<i>Обізнаність і самовираження у сфері культури</i>	Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва

10	<i>Екологічна грамотність і здорове життя</i>	Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя
----	---	---

Такі ключові компетентності як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

В освітній програмі Дорогинського ліцею

Ічнянської міської ради

на 2022-2023 навчальний рік

пронумеровано, прошнуровано

_____ (_____) сторінок

Директор _____ Раїса ДЕГТЯРЕНКО